

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. עבד ואמה לאו טעמא רבה אית בהו שמא יקניטנו רבו וילך וידליק גדישו של חבירו ונמצא זה מחייב את רבו מאה מנה בכל יום.....1
- ב. השור שמשלם את הכופר.....2
- ג. האדם שאין משלם את הכופר.....3
- ד. האדם שחייב בארבעה דברים.....5
- ה. השור שאין בו ארבעה דברים.....6
- ו. אדם דרכו להזיק בישן ישן דרכו להזיק כיון דכייף ופשיט אורחיה הוא.....6

דף ד.

א. עבד ואמה לאו טעמא רבה אית בהו שמא יקניטנו רבו וילך וידליק גדישו של חבירו ונמצא זה מחייב את רבו מאה מנה בכל יום

למרות שהתבאר לעיל דף ב. שכל נפש חיה¹ שהיא ברשותו של אדם, שהזיק, חייבים הבעלים לשלם הנזק, זהו דוקא כגון בהמה שאינה בר דעת, אבל עבד שיש לו דעת אין רבו חייב על נזקיו, שאם היה חייב על נזקו אם יקניטנו רבו ילך ויזיק את רבו בכל יום².

ולפיכך עבד שגנב³, מחזירין קרן לבעליו אם הוא בעין, ואם אינו בעין, אין בעליו חייב לשלם⁴. נשתחרר העבד, חייב לשלם, אם יש לו.

אולם האומר לעבדו כנעני צא וגנוב, חייב האדון, וכן כשאמר לו חבול בפלוני⁵.

¹ שו"ע ונו"כ חו"מ שפ"ט א.

² סמ"ע שם א שכ"כ הטור בסימן שמ"ט [סעיף ג'], וגם בסימן זה [סעיף א'] כתבו בקיצור

³ שו"ע ונו"כ שם שמ"ט ד

⁴ ז"ל הטור [סעיף ג'], אין בעליו חייבין לשלם ולא כל דבר שמזיק, כיון שהוא בן דעת ובעלים אינן יכולים לשמרו, שאם יקניטנו ילך וידליק גדישו של חבירו ונמצא מחייב רבו מנה בכל יום. סמ"ע שם ט וכן בסמ"ע שצ"ל

⁵ באמרי בינה קונטרס הקנינים סימן יט הביא כן בשם הראב"ן דמה שחבל או גנב שלא מדעת רבו פטור, ולא מן הדין, דיד עבד כיד רבו, אלא תקנת חכמים וכו', ודייק האמ"ב מדבריו דכשם שיד עבד עדיף משליחות דעלמא, הי"ע לענין שליחות לדי"ע חייב רבו משום שליחות, ואפשר בדרך אחרת, שמצד הדין חייב על נזקיו

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ב. השור שמשלם את הכופר

שור, וכן כל בהמה או חיה או עוף שהמית אדם, בכל מקום ובאיזה אופן שהוא, חייב סקילה, ודינו בפני ב"ד של עשרים ושלושה כדין אדם שהרג נפש, ואינו נוהג בזמן הזה⁶, ומ"מ מצוה על כל אדם להרגו⁷.

בהמה שהמיתה אדם בכונה חייב הבעלים גם בתשלומי כופר, והכופר הוא קנס שאין גובין בזמן הזה, ואם תפס אין מוציאים מידו, ומ"מ חייב לצאת ידי שמים ולשלם⁸.

כמו על בהמתו, אלא משום שמא יקניטנו פטרוהו חז"ל משום שיש בו דעת ואינו יכול לשמרו, כמ"ש הרמב"ם, ולכן תינה כשהזיק מדעת עצמו פטור, אבל כשצוה לו רבו חייב כמו על מעשי שורו, אלא שהקשה האמ"ב דא"כ מאי פריך בור של שני שותפים היכי משכחת לה, הרי יתכן כששותפים צוו לעבדם לחפור בור, ואפי' אם נאמר שאף כשצוה לעבד בן דעת פטור משום דדברי הרב ודברי התלמיד וכו', משכחת לה בעבד חשיו שאין לו דעת שמהראוי שיתחייב על נזקו, כדמוכח מדברי הרמב"ם דכשאין לו דעת לא שייך תקנה דשמא יקניטנו, ותיירץ דבדבר עבירה לא אמרינן יד עבד כיד רבו, וחייב רק משום מזיק, והיינו דוקא כשאמר לו להזיק, אבל כורה בור לאו מזיק הוא, אלא שהתורה חייבתו ואוקמי ברשותו, וחייב זה אינו חל על עבדו כשם שאינו חייב בבור דשורו, ועיי"ש מ"ש בהא דכתב הרמ"א סי' שפח סעיף טו שבהזיק אמרינן יש שלד"ע, דלאו מדין שליחות הוא אלא מדין מזיק (עי' פרק א), ובמשל"מ פ"ה מה' מלוה כתב דבשליח עכו"ם יש שליחות לד"ע משום דהוי כחצר. ועי' גידולי שמואל בסוגיא. ובחזו"א ב"ק סי' ג סק"א כתב שמעיקר הדין אינו חייב בנזקי עבדו, ומה שאמרו שמא יקניטנו רבו וכו', היינו לבאר סברת התורה שפטרתו, וכתב שמ"מ אם מסר שורו לעבדו חייב, שאין סברא לפטור הבעלים מדין מסרו לשומר, דלאו כל כמיניה למסור לעבד ואשה דלאו בני תשלומין נינהו, עיי' שם וכן בסימן ז ס"ק יז, ועי' טבעת החושן בהשמטות לסימן דש.

אגב, צ"ע במ"ש הסמ"ע סימן ש"צ ס"ק לז דלהכי לא נקט שם עבדו משום דפטור, והרי התם איירי שמסר ביתו לשמרו, ויתכן שיש שם עבד שאינו שלו, ובוזה לא שייך טעמא דמחייב את רבו, ומוטל עליו לשמור, ואם נאמר שכונת הסמ"ע שעבד בר דעת הוא ובלא"ה פטור, העיקר חסר מן הספר.

⁶ עי' ערוה"ש סימן תה שהאריך בפרטי הלכה זו

⁷ כמבואר בסנהדרין דף טז, והיינו כשאין לו בעלים, ואם יש לו בעלים אסור משם דהוי כחוטף מצוה, כמבואר בסימן שפב סעיף א, ונראה שאם אין הבעלים רוצה להרגו חזרה המצוה על כל אדם, אבל במנח"פ סימן שפב מדייק מדברי הרמב"ם והשו"ע שכתבו שור שמזיק לבריות יש בו דין חוטף מצוה, שאז המצוה על הבעלים לשחטו, אבל אם המית אדם אין המצוה מסורה לבעלים אלא לב"ד, וגם צריך ב"ד סמוכים כדין מיתת בעלים, ומה דמשמע בסימן שצז סעיף ב שאין מצוה לשחוט שור המזיק אלא לשמרו, איירי ברנ"ל להזיק ממון, והכא איירי ברנ"ל להזיק לבני אדם, ועי' שו"ת חת"ס או"ח סי' קה. וגם בשו"ת שבט הלוי ח"ו סי' רמא כתב שאסור להרוג כלב שאינו מוחזק להזיק רק גורם צער, עיי' שם, ועי' להלן פרק יב הערה מב מדברי הרמ"א בתשובה. ובגמרא שם לכאורה נראה שלא אמרו כל הקודם להרגו זכה כי אם בהנך חמשה מועדים, אבל לא בשור, ומדברי הפוסקים משמע שאינם מחלקים בזה.

⁸ עי' ערוה"ש סימן תה שהאריך בפרטי דיני כופר, ואינו נוהג בקרן תמה (ואף לא בשן, שהוא משונה לאכול אדם, והו"ל בקרן), אלא בקרן מועדת וברנ"ל, באופנים שחייב בהם, ודוקא כשהרגו בכונה, עי' קצה"ה שם סק"א, ודיני קנס בזממה"ז נתבאר קצתלעיל דף ב. ומ"מ נראה שבכופר לכו"ע חייב לצאת ידי שימים, שהרי כתב הרמב"ם שהבעלים חייב מיתה לשמים, והכופר הוא כפרתו, עי' קצה"ה סי' תי סק"ד, ושור שהרג עבד כנעני של חבירו משלם ל' סלעים, וגם זה מתשלומי קנס, ועי' בערוה"ש שם כמה פרטים בהלכה זו.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ובזמן הזה שאין לנו בעוונותינו בית דין של עשרים ושלושה וא"א לגמור דינו של שור הנסקל שור שהמית אדם או שנעברה בו עבירה אין איסור באכילתו אם נשחט וי"א? שלכתחילה לא ישחטו על מנת לאוכלו אלא ימכרנו לעכו"ם ובדיעבד אם שחטן מותר לאוכלו וי"א שמצוה לשוחטו ולאכלו מיד ולא ישחנו למוכרו או להניחו בחיים כלל ומ"מ אין לכתוב על עורו ספרי תורה תפילין ומזוזות.

ג. האדם שאין משלם את הכופר

מוזהרין בית¹⁰ דין שלא ליקח כופר, כלומר פדיון¹¹, מן הרוצח¹². ואפילו נתן כל ממון שבעולם.

ואפילו מן הרוצח¹³ בשגגה מוזהרין בית דין שלא ליקח כופר, כלומר פדיון¹⁴, כדי לישוב בעירו ואפילו נתן כל ממון שבעולם שנאמר (שם פסוק לב) וְלֹא תִקְחוּ כֶּפֶר לְנוֹס אֶל עִיר מְקַלְטוֹ. לא היה הצורך לומר שלא ליקח כופר שלא ינוס שם כלל, כי כל הורג נפש בשגגה מתחלה יפתח מגואל הדם שלא ימיתו בחום לבבו, או שיחשוד אותו במזיד ולא ידבר בכופר שלא ינוס שם אבל אחרי נוסו, ידבר בכופר שישוב אל ארצו ולא יתעכב שם כל ימי הכהן ואחרי שיברח ויעמוד לפני העדה למשפט ופטרם אותו לא יפתח, ואז ירצה לשוב אל ביתו קודם הזמן, ועל כן הזהירנו הכתוב מזה¹⁵.

⁹ בט"ז יו"ד סימן קנג כתב שבזמנה"ז ליכא גמר דין ומותר באכילה, ובשם יש מי שהורה כתב שאסור באכילה וכתב שמעות הוא, וכונתו לתשובת הב"ח שאוסר, ועיי' פת"ש ודרכ"ת שם, וכן בקובץ הפוסקים סימן א סעיף א מדברי האחרונים שיש אוסרים באכילה ויש אוסרים אף בהנאה, עפ"י דברי הגמרא בסנהדרין שם, ובפת"ש כתב בשם יד אליהו שאין לכתוב על עורה סת"ם, ומצדד לומר שאף בדיעבד צריך גניזה, ועיי' שו"ת בית יצחק או"ח סימן עה, ומדברי היש"ש שהביא הגר"א בסימן שפב סק"א משמע שמותר באכילה, ולדבריו כתב בערוה"ש שאם הרגו אחר חייב לשלם הפסד ההריגה. ועיי' בשו"ת חכם צבי סי' פ"ד שהאריך בזה וכתב "משום ובערת הרע מצוה לשוחטו ולהעבירו מן העולם כיון שאין לנו בית דין בזה"ז שנוכל לבערו ע"פ בית דין כעיקר מצוותו וכן כתב בספר חסידים להיתר וכבר נודע גדולות מחברו וצל"ה וכ"כ הט"ז ז"ל סי' קנ"ג ב"ד ואין להחמיר כלל וכלל"

¹⁰ רמב"ם רוצח פ"א ה"ד ובסה"מ ל"ת רצה

¹¹ לשון החינוך תי"ב

¹² "פירוש דהוה ס"ד למפטריה כדי לקיים נפש מישראל ויש לפרש דקא ס"ד דקרא אתא למעוטי דעל הרצחה לחוד לא תשקול מיניה ממונא מלבד שנהרגנו דחמירא טובא הריגת נפש דלא סני ליה להתכפר אלא בנפשו ובממונו והיינו דכתיב לא תקחו כופר דומיא דמאי דכתיב גבי שור שהרג את הנפש ואם כופר יושת עליו ומסיים קרא כי מות יומת פירוש דיו מיתתו ולא תענישנו עוד". שיטה מקובצת כתובות דף ל"ז ב'

¹³ רמב"ם רוצח פ"ה ה"א ובסה"מ ל"ת רצו

¹⁴ לשון החינוך תי"ב

¹⁵ רמב"ם עה"ת שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

אפילו רצה¹⁶ גואל הדם לפטרו מגלות או מיתה, אין לגואל הדם ליקח ממון מן הרוצח ולמחול עליו, שאין נפשו של זה הנהרג קנין גואל הדם אלא קנין הקב"ה שנאמר (במדבר לה פסוק לא) וְלֹא תִקְחוּ כֹפֶר לְנַפְשׁ רֹצֵחַ אֲשֶׁר הוּא רָשָׁע לְמוֹת וְאִין לָךְ דָּבָר שֶׁהַקְפִּידָה תּוֹרָה עֲלָיו כְּשֶׁפִּיכּוֹת דָּמִים שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק לג) וְלֹא תִחַנְּפוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ פִּי הַדָּם הוּא יִחַנְּיָף אֶת הָאָרֶץ וְלֹאֲרָץ לֹא יִכְפֹּר לְדָם אֲשֶׁר שָׁפַךְ בָּהּ פִּי אִם בְּדָם שָׁפְכוּ.

ואפילו עשה תשובה, אין לבי"ד או לגואל הדם לקבל פדיון נפשו¹⁷.

איסור זה נוהג בכל אחד מישראל¹⁸ ואפי' בנקבות שאינם שייכות לדין וכגון שאם יבוא ביד אשה ענין שישאלו ממנה להציל נפש רוצח בשביל ממון, ובידה להצילו יבוא ביד אשה ענין שישאלו ממנה להחזירו מגלותו או להצילו שלא יגלה בשביל ממון, ובידה להצילו שהיא מוזהרת משום לאוים אלו שלא ליקח ממון להצילו. ואין לוקים על לאוים אלו¹⁹. ונוהגים בזמן הבית, שעכשיו בזמן הזה אין לנו עסק בדיני נפשות²⁰.

ובכל אופן אין דין תשלומים בהורג אדם בן חורין²¹.

16 שם

17 חידושי דינין והלכות למהר"י ווייל סימן ס"א

18 ובר"מ כאן מבואר, ומוזהרין בית דין שלא יקחו כופר, ואורחא דמילתא נקיט שעל פי הרוב בידם הוא הדבר הזה, אבל מודה שכל אחד מוזהר כדברי הרב המחבר, וזה פשוט מנ"ח שם

19 ופשוט דהוי לאו שבממון דניתן לתשלומים ואין לוקים. ונראה דהוי כמו שוחד וריבית שאינו חייב להחזירו רק כשתבעו כיון דנתן ברצון, שם

20 חינוך שם

21 לא מיבעיא במקום שיש חיוב מיתה, דאמרינן קם ליה בדרבה מיניה, ואפילו בשוגג הרי קיי"ל שחייבי מיתות ב"ד פטורים מתשלומין, אלא אפילו במקום שאין חיוב מיתה, לא מצינו דין תשלומין בהורג נפש, וכמ"ש הרמב"ם בפ"ד מה' רוצח בנתכוין לזה והרג את זה שפטור מן המיתה וזמן התשלומין וכן בהורג את הטריפה, אף על פי שאוכל ושותה ומחלך בשוק, שהוא פטור ממיתה, כמ"ש הרמב"ם פ"ב מה' רוצח הלכה ה', ולא מצינו שיהא חייב בתשלומין (ואין לומר שגזיה"כ הוא מלא תקחו כופר לנפש רוצח, שלא נאמר אלא שלא לפוטרו בתשלומין ממיתה או מגלות), ואפשר לומר שלא חייבה תורה תשלומין אלא לניזוק, והנהרג אינו בכלל ניזוק, ואף על פי שנהרג זה היה מפרנס אנשי ביתו, ועתה אבד מטה לחמם, אין זה אלא כעין גרמא, אבל לא שייך דין מזיק בזה, ומ"מ פשוט שאם חבל בו קודם שנהרג, שכבר נתחייב בתשלומי נזק, חייב לשלם ליורשיו, והיינו בחבלה שלא מחמתה מת, אבל בחבלה שמת ממנה, אפילו מת אחר כמה ימים, דינו כהורג, ומ"ש התוס' בסנהדרין דף ע"א שהעושה גוסס פטור, היינו כשבא אחר והרגו כשהוא גוסס אבל כשמת שלא ע"י מכת אחר, דינו כהורג, ולא אמרו דין יום או יומיים כי אם בעבדו, וכן לענין גלות יש חילוקים אם מת מיד או לא (ע"י תוס' גיטין דף ע"ב) וממילא כל חבלה שממנה מת אין בה דין תשלומין. ועפ"י יש לרדן אם מותר למשפחת הנהרג לתבוע בדיניהם פיצויים מן ההורג, כיון שעפ"י דין תורה פטור, אמנם נראה שרשאי לתבוע מחברת בטוח, כיון שהתחייבו על כך, ומ"מ משמע מדברי הנוב"ק או"ח סימן לג שכאחד מדרכי התשובה יש על ההורג לשלם ליורשי ההורג, ואף כשלא הרג אלא ע"י גרמתו נהרג, עיין שם, ונראה שכן יש ללמוד מתשלומי כופר בשור שהרג, שאע"פ שאינו אלא לכפרתו, משלם הכופר ליורשיו. פתחי הושן חלק ו פרק ב הערה נ וע"י קצה"ח סי' תי סק"ד, ועיי"ש שדן בשיטות הראשונים בדין דמים לבן חורין, ועיין מנ"ח מצוה לד' לדעת ההג"א. וע"י חזו"א ב"ק סימן יב ס"ק יד ובברכת שמואל ב"ק סי' כז וכה. ומדברי הפוסקים נראה שאף אם נאמר שיש דמים לבן חורין, אין מקום לחייבו על מניעת הפרנסה, וצ"ע.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ד. האדם שחייב בארבעה דברים

החובל בחבירו²² חייב²³ לפעמים בחמשה מיני תשלומין, כפי שיש בחבלתו²⁴, והן:

א. נזק, כלומר תשלום לנחבל עקב הפחתת דמיו מחמת החבלה. ומעריכים את דמי הנזק בכך שרואים את הנחבל כאילו הוא עבד הנמכר בשוק, ושמים כמה היה שווה לפני שנחבל וכמה הוא שווה לאחר שנחבל, ואת ההפרש משלם החובל כדמי נזק.

ב. צער, כלומר תשלום לנחבל עקב הכאב והסבל שגרם לו החובל. ומעריכים את דמי הצער בכך שאומדים כמה אדם היה מוכן לשלם כדי להינצל מסבל דומה

ג. ריפוי, תשלום לנחבל לשם כיסוי ההוצאות להתרפאותו מן החבלה כולל שכר הרופא, דמי התרופות וכדומה.

ד. שבת, כלומר כתשלום לנחבל על הזמן שהוא בטל ממלאכתו מחמת החבלה. ומעריכים את דמי השבת בכך שרואים את הנחבל כאילו הוא שומר קישואים (ואם סימא את עיניו – כאילו הוא טוחן ברחיים), שהיא מלאכה שאף קטוע יד או קטוע רגל מסוגל לעשותה, וכעת מחמת חבלתו אינו מסוגל לעשותה, משום כך על החובל לשלם לנחבל דמי שכירותו כשומר קישואים.

ה. בושת²⁵. כלומר חיוב תשלומים על הבושה והחרפה ואומדים את דמי הבושת לפי המבייש והמתבייש, כלומר: הערכת הבושת על ידי בית דין נקבעת על פי נסיבות כל מקרה ומקרה: לפי המבייש ולפי המתבייש, שכל שהמבייש נקלה יותר בושתו מרובה, וכל שהמתבייש חשוב יותר, בושתו מרובה.

אולם אין גובין נזק צער ובושת בזמה²⁶ וי"א²⁷ ששבת ורפוי גובים.

²² שו"ע סימן א סעיף ה, וכשיתן לו שיעור הראוי, והיינו לפי שיקול דעת ב"ד, מתירין לו אף על פי שאין הניזק מתפיים בכך (שו"ע ורמ"א שם).

²³ שו"ע ונו"כ חו"מ תכ ג

²⁴ והיינו אם יש בו כל החמשה משלם כולם, ואם אין אחד מכל אלה, או שהוא פטור מאחד מהם מאיזו סיבה אינו משלם רק מה שהוא חייב.

²⁵ וכתב הש"ך שה' דברים גובים מעידית.

²⁶ שו"ע ונו"כ חו"מ א סעיף ב, דנוקי אדם באדם בחבלות שיש בהם נזק הוא מילתא דלא שכיחא (וצער ובושת בלא"ה אין בהם חסרון כים ודמיא לקנס). והרמב"ם פ"ה מה' חובל סובר שנוק וצער הם קנס ממש ויש בהם דין מודה בקנס שפטור, אבל הראב"ד והמ"מ חולקים דכל ה' דברים הם ממון ולא קנס, עיין שם, ועי' בטור סימן פז סעיף מ ובנו"כ שם.

²⁷ שו"ע שם, שמכות ופצעים שיש בהם שבת וריפוי מילתא דשכיחא הוא, ולכן אף בחבלות שאינם שכיחים גובים, והוא דעת הרמב"ם, אבל הרמ"א כתב בשם הרא"ש שאף שבת וריפוי אין גובין, שגם זה בכלל נזקי אדם באדם. ועי' שו"ת שבות יעקב ח"א סי' קעט בד"ה דברים בזמה"ז.

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

אף בנזקין שאין גובין ע"י ב"ד בזמה"ז, חייב המזיק²⁸ לשלם, וב"ד מנדין אותו עד שיפייס את הניזק²⁹, וכ"ש שאם תפס הניזק שאין מוציאין מידו, ויש אומרים³⁰ שב"ד נזקקין לשומת הנזק כדי שידע כמה לתפוס.

ה. השור שאין בו ארבעה דברים

שור שהזיק אדם דינו כהזיק שור או ממון אחר³¹, אבל פטור מתשלומי צער רפוי שבת ובושת³², וכן אם נגח אשה והפילה פטור מדמי ולדות³³.

ו. אדם דרכו להזיק בישן ישן דרכו להזיק כיון דכייף ופשיט

אורחיה הוא

כבר התבאר לעיל דף ג: שגם אדם ישן³⁴ שהזיק חייב³⁵, ודוקא בכלים שהיו מונחים שם בשעה שבא לישן, אבל הישן ובא אחר והניח על ידו כליו, או ששכב לידו, ונתהפך זה בשנתו³⁶ והזיק פטור³⁷.

²⁸ ולא דוקא מדיני שמים, שהיוב גמור הוא, אלא שאין כח ביד ב"ד לכופ ולנכות בזמה"ז (בקצה"ח סימן לט סק"א הביא בשם הרמב"ן שיש מצוה לשלם נזיקין, שנאמר בעל הבור ישלם, ומחויב לקיים המצוה), ועדיף מתשלומי קנס שיש אומרים שאינו חייב לצי"ש, שבקנס בעינן אשר ירשיעו, וכל שלא הורשע ע"י ב"ד יש לומר שאינו חייב, אבל בזה אף על פי שעשאוהו כקנס חיוב גמור הוא, כשם שלא אמרו בזה מודה בקנס לפטרו. שוב ראיתי בקובץ הפוסקים סימן א בשם חידושי הרי"מ שדן בזה.

²⁹ שו"ע סימן א סעיף ה, וכשיתן לו שיעור הראוי, והיינו לפי שיקול דעת ב"ד, מתירין לו אף על פי שאין הניזק מתפייס בכך (שו"ע ורמ"א שם), וכתב בנה"מ חידושים סק"י בשם התומים שאם מת המזיק אין מנדין ליורשים, כיון שאינו אלא מתקנת הגאונים שלא יתרבו בעלי זרוע ומזיקים בעולם, ובנו שלא היה במעל הזה אין מקום לקנסו.

³⁰ תומים בשם היש"ש, ולא קאמר הרמ"א שם שאין שומעין לו כי אם בקנס ממש.

³¹ המאירי בפ' החובל (דף צא ע"א) מדויק מהסוגיא שם שכשם שיש אומד לנזקי אדם כך יש אומד לנזקי שור המזיק, והיינו אם היה ראוי בנגיחה זו להמית ולהזיק היוזק זה, וסיים שלא מצא כן בדברי הפוסקים, ונראה דדוקא כשהמית או שחבל באדם יש אומד, אבל בנזקי ממון בממון אפשר שמודה שאין דין אומד, והרי גם באדם שהזיק ממון לא מצינו דין אומד

³² שו"ע שם, דוכי יתן איש בעמיתו כתיב ולא שור בעמיתו

³³ שו"ע שם סעיף ג, וסיים שאם נגח שפחה מעוברת ויצאו ילדיה חייב כאילו נגח בהמה מעוברת,

³⁴ שו"ע ונו"כ תבא ג וסעי' י

³⁵ בשו"ע כתב שאם ישנו שניהם כאחד ונתהפך האחד על חברו והזיקו או קרע בגדיו חייב, ולכאורה נראה דאירי בשניהם ברשות או שניהם שלא ברשות, ולפי המבואר להלן בדעת הרמב"ם דשלא בכונה פטור, צ"ע למה חייב כאן, וגם לדעת הפוסקים שמחלקים בין הזיק להזיק צריך לחלק גם כאן, וצ"ע. פתחי חושן שם פרק א הערה כו

³⁶ שו"ע ונו"כ שם ד

³⁷ ובשו"ע שם סיים שזה שהניחם בצדו פושע הוא, ופירש הסמ"ע שבא לומר שאם הזיק הישן בכלים חייב המניח, ויש להסתפק כמה שפטור על הכלים, אם הוא דוקא בכלים שהניח בעל הכלים מפני שגם הוא פושע, משא"כ כשבא אחד והניח כלים של חברו, שאין בעל הכלי פושע, אפשר שגם הישן אינו אונס גמור וחייב

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

(ואפשר שהמניח פטור מדין גרמא), ומדברי התוס' משמע שהראשון אונס גמור הוא, ונראה שלזה נתכוין הרמ"א שם שכתב וה"ה בכל אונס גדול כזה פטור, ולשיטתו בסימן שעח שמזיק באונס גמור פטור, והמחבר שם שהעתיק הטעם מפני שהוא פושע, לשיטתו שאינה מחלק.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>